

De zending onder de volken der aarde.

<https://hdl.handle.net/1874/354989>

220

8

DE ZENDING

ONDER

DE VOLKEN DER AARDE.

~~~~~

II. AZIË.

—————

3. ACHTER-INDIË.

Een uitnemend, dikwijls veel te weinig door ons gewaardeerd voorregt is het, in een christenland te leven. Allereerst natuurlijk al daarom, omdat wij zelve nu burgers van het Godsrijk kunnen worden en daardoor voor tijd en eeuwigheid gelukkig. Maar ook, al werden wij dit nog niet, al staan wij nog maar alleen in eene uitwendige betrekking tot den Christus Gods, toch reeds is ons voorregt groot, dat wij in een christelijke maatschappij leven. Verre is het van ons de beschaving den grootsten zegen des evangelies te noemen, maar dat het toch ook een zegen is, dat, waar het christendom zich vestigt, in 't algemeen de zeden verzacht en denkbeelden en gevoelens van menschelijkheid, betamelijkheid en vrijheid ook onder hen heerschende worden, die al kennen

zij zelve 't christendom maar zeer oppervlakkig, toch belijders er van zich noemen, het zal op nieuw ons duidelijk worden, waar wij volken gaan beschouwen, die zonder het licht des evangelies levende, ook zoo veel maatschappelijke ellende ondervinden. O! het is zulk een leugen, het verraaft zulk een volslagen onkunde van den toestand der heidensche volken en was het nog maar alleen eene openbaring daarvan, dat zeggen: Waarom zouden wij den heidenen 't evangelie brengen? Zij zijn in hunnen onschuldigen natuurstaat veel gelukkiger dan wij. Dat zij dit niet zijn, daarvan kunnen ons de Siamezen en Birmauen ten bewijze strekken, van wie ik u thans wat ga verhalen.

't Zijn weder volken, in Azië wonende, die ik u daar noemde. Gij herinnert u, dat wij reeds tweemaal in dat werelddeel vertoefden, maar als gij u daarbij ook herinnert, dat in dat Azië meer dan de helft des menschdoms woont en verre de meeste van hen of blinde heidenen of volgelingen van den valschen propheet MAHOMED zijn, dan begrijpt gij ligt, dat wij in Azië langer dan in eenig ander werelddeel ons ophouden. Reeds beschouwden wij het westelijk en oostelijk gedeelte er van: de landen met de gele kleur, eens christelijk, thans mahomedaansch en het ver afgelegen Japan en China, zoo lang voor andere volken gesloten.

Daartusschen in nu ligt het vaste land van Indië, door de rivier de Brahmapoetra in twee groote deelen gescheiden: Voor- en Achter-Indië. Ik heb er een oogenblik over gedacht die beide deelen te gelijk te beschouwen, maar kwam daarvan spoedig terug. Vooral het eene gedeelte, Voor-Indië, ook wel Hindostan geheeten, dat onder Engelsch gebied staat, vereischt en verdient eene afzonderlijke beschouwing, en Achter-Indië, waarmede wij ons thans gaan bezighouden, is zulk eene ook wel waardig, al was het alleen omdat daardoor ons medelijden met dat ongelukkig land grooter en ons gebed, dat het Godsrijk ook daar meer kome, hartelijker en vuriger zal worden. Door het afzonderlijk te behandelen, verkrijgen wij ook nog dit voordeel, dat wij, ook nu nog alleen met zulke volken kennis maken, die onder eigen beheerschers staan, terwijl wij dan later in de bewoners van Hindostan en van den Oostindischen archipel volken zullen leeren kennen, die aan andere natiën, gedeeltelijk aan Engeland, gedeeltelijk aan Nederland onderworpen zijn.

De twee deelen, waarin het vaste land van Indië is gescheiden, zijn wel niet even groot, maar toch staat de bevolking dier beide deelen in niet de minste verhouding tot beider uitgestrektheid. In Voor-Indië toch leven op eene oppervlakte

van 65,000 vierkante mijlen, 180 millioen menschen, Achter-Indië daarentegen is 40,000 vierkante mijlen groot en daar wonen er naauwelijks 30 millioen.

Het land zou er niet minder dan in Voor-Indië kunnen voeden, want het is een der vruchtbaarste en schoonste der aarde. Wij vinden echter ook hier het treurige verschijnsel, dat wij ook in ons werelddeel, denken wij slechts aan Spanje en Italië, opmerken, dat daar waar de natuur het schoonst en vruchtbaarst is, de menschen vaak ellendig, lui en traag zijn. Ook in Achter-Indië is dit zoo. Groote rivieren stroomen er door en maken het door hare overstromingen vruchtbaarder, dan de Nijl het Egypteland doet. Nooit mislukt er de oogst. Vruchtboomen, die zelfs in de Indische bezittingen der Engelschen hunne vrucht niet tot rijpheid brengen, zijn hier met heerlijke vruchten overladen. Van de menschen, die er wonen, kunnen wij helaas! hetzelfde niet zeggen. Wij zullen het zien, waar wij met hen ons bekend gaan maken. Wat in de eerste plaats het bestuur betreft, waaronder zij leven, wij vinden hier niet, als in China, vele millioenen onder denzelfden scepter vereenigd. Achter-Indië is in onderscheiden Staten verdeeld. De westkust behoort grootendeels aan de Engelschen, onder wier heerschappij ook het rijk van Assam in het noorden met eene

bevolking van 1 millioen inwoners staat. Behalve dat, zijn er voornamelijk drie groote, onafhankelijke rijken, dat van Assam, van Siam en van Birma. Elk van deze heeft eene uitgestrektheid als gansch Duitschland, maar telt op verre na niet zoo veel inwoners. Bezien wij elk dier landen wat meer van nabij.

A. ASSAM.

Van Assam, dat ik in de eerste plaats u noemde, is niet veel verblijdends te zeggen. Protestantische zendelingen vindt men er in 't geheel niet, en ofschoon Roomsche er reeds meer dan twee honderd jaar arbeiden, zijn verre de meeste inwoners nog heidenen. En dat zijn er niet weinigen. Dat Assam toch heeft eene bevolking van 12 à 15 millioen menschen, vier, vijfmaal zooveel als ons vaderland. Voor een deel zijn zij volgelingen van CONFUCIUS, dien wijze uit China, van wien wij onlangs hoorden, terwijl andere aanbidders zijn van dien BUDDHA, die in gansch Indië onder verschillende namen, in Achter-Indië onder dien van GAUDAMA wordt vereerd. Zoo als ik zeide, hebben Roomsche zendelingen hier het christendom trachten te brengen, en een half millioen inwoners worden gerekend tot hunne kerk te behooren.

Voor eenige jaren werden zij zwaar vervolgd en stierven er vijf bisschoppen en tien zendelingen, meest Franschen, als martelaren. Daaruit is toen een oorlog ontstaan tusschen de beheerschers van Assam en Frankrijk, die eindigde met den afstand van een gedeelte des lands aan de Franschen en de vrije toelating van het christendom in het geheele rijk. Wij zouden over dit laatste meer ons verheugen, als er nu ook een Evangelie verkondigd werd, rijker aan troost en heiliging dan de verbasterde Roomsche kerk er brengen kan. Geve God, dat weldra de tijd aanbreke, dat ook over dit volk, dat nu nog in duisternis zit of in schemerlicht wandelt, het volle licht van Zijn koningrijk opga.

B. SIAM.

Niet zoo treurig als in Assam is het in Siam gesteld, het tweede der groote Indische rijken, waarvan wij hebben te spreken. Daar is althans het zuivere Evangelie aan de inwoners verkondigd en dat wordt het nog. De eerste Protestantsche zending, die er kwam en eenigen tijd vertoefde, was de u reeds bekende GÜTZLAFF, die voor dat hij geheel aan den arbeid onder de Chinezen zich wijdde, drie jaren in Siam doorbragt. Hij

is het ook, die nadere berigten van dat land en dat volk ons gegeven heeft, dat even als de meeste van Achter-Indië nog te weinig bekend is. En uit die berigten blijkt, dat, wat ik van dit deel van Indië in 't algemeen zeide, zeer in 't bijzonder van Siam geldt. Het is een heerlijk land, maar schaars bevolkt, bevolkt door een ongelukkig, ellendig menschengeslacht. Wat hunne godsdienst betreft, zijn zij aanbidders van BUDDHA of GAUDAMA zoo als ook zij hem noemen, volgens wiens leer de hoogste bestemming van den mensch is om eens in het niet weder te keeren, waaruit hij eens te voorschijn kwam. Deze troostelooze godsdienst wordt beleden door een volk, dat meer dan andere, behoefte heeft aan troost. Allerellendigst toch is de maatschappelijke toestand in Siam. De koning heerscht er met volstreckte willekeur en wordt er als een god vereerd. Allen moeten hem dienst bewijzen, want geen Siamees is zijn eigen meester. Ieder inboorling is van zijn vier en twintigste jaar af verplicht vier maanden in het jaar geheel voor den koning te arbeiden in huiselijke dienst, op het veld, ter zee of bij het leger. Zij ontvangen hiervoor geen loon en worden dus haast genoodzaakt, wat zij dan noodig hebben op misdadige wijze zich te verschaffen, terwijl vrouwen en kinderen tehuis verteeren, wat

in de overige acht maanden verdiend was of wat maar al te veel geschiedt, honger lijden. Het gevolg van die wederregtelijke handelwijs is, dat er in dit door de natuur zoo rijk gezegend land zooveel armoede en gebrek heerscht. De koning alleen is er rijk, maar alle anderen zijn arm; hij alleen is er vrij, maar alle anderen zijn aan dienstbaarheid onderworpen. Tot zelfs met de hoogste Staatsbeambten is het er daardoor zeer treurig gesteld. GÜTZLAFF deed er de ervaring van op, toen hij voor het eerst in het land kwam. Bij den eersten Staatsminister ontboden, werd hij in eene zekere soort van stal gebragt, waar timmerlieden zeer druk bezig waren. Hij zocht er naar eene deur om in het paleis van den Minister te komen, maar groot was zijne verbazing, toen zijn gids hem naar een bijna naakten, vetten man verwees, die op planken uitgestrekt lag en zich bezig hield met het schoonmaken van den loop eens gewees, en grooter werd zij nog, toen hij allen die tegenwoordig waren, op hun aangezicht zag nedervallen en hij tot de overtuiging kwam, dat hij in dien wanstaltigen, smerigen man, Siams eersten Staatsminister aanschouwde. Weinig bemoedigend was voor hem het gesprek, dat deze daarop door een tolk met hem hield. Na eenige vragen hem gedaan te hebben, betreffende zijn

ambt en de bedoeling, waarmede hij in Siam kwam, zeide hij tot hem: »Gij zijt een priester, kunt gij ook kippen slagten? hebt gij een vrouw, kunt gij ook bidden en prediken?" En toen GÜTZLAFF antwoordde, dat hij het kippen slagten overliet aan zijn knecht, en dat bidden en prediken zijn ambt was, hernam de Staatsminister: »Welaan, gij moet in mijne tegenwoordigheid bidden en eene predikatie houden."

Zoo is GÜTZLAFF in de maand Augustus van het jaar 1828 in Siam ontvangen en wij kunnen er reeds nit vermoeden, wat daar voor de Evangelieprediking te doen was. Hij en andere zendelingen, die na hem er werkten, klagen vooral over de vreeselijke domheid des volks. Wel hebben zij niet minder dan 50,000 priesters, één op de zestig zielen, maar behoef ik het u wel te zeggen: deze, zij zijn blinde leidslieden der blinden. Dat er zoovelen aan dit ambt zich wijden, heeft daarin zijne oorzaak, dat zij van die vier-maandelijksche dienst des konings vrij zijn. Zij mogen zich echter niet in het huwelijk begeven, zoodat wel in alle opzigten de vloek op Siams huiselijk en maatschappelijk leven rust. Men kan zich haast geen juist denkbeeld vormen van de slavernij, waaronder zij, die er vrijen heeten, zuchten en van den bespottelijken eerbied, dien zij voor een mensch,

hunnen koning, hebben. Het is alsof op hem wordt overgedragen, wat eigenlijk aan God toekomt. Men mag niet vragen, hoe het met zijn gezondheid is gesteld, want hoe zou hem iets kunnen ontbreken? Spreekt men van hem, dan noemt men hem Heer over alles of almachtigste of onfeilbare. Alles van hem is van goud. Wil men gehoor bij hem hebben, dan zegt men, dat men zijn gouden voeten wenscht te bereiken. Zegt men, dat hij iets gehoord heeft, dan is het, het is tot zijn gouden ooren doorgedrongen.

Wel zal er veel toe behooren om zulke slaafsche en daarbij vaak nog zoo hoogmoedige zielen te brengen tot de vrijheid van de kinderen Gods. Toch is er ook in Siam, wat de Evangelieprediking bevordert. Het is vooreerst al, de vrijheid die elke godsdienst en zoo ook de christelijke daar voor hare belijders vindt. Tot nog toe mag het Evangelie er vrij gepredikt worden. Verder dit, dat zij even als de Chinezen, die er ook vele in Siam wonen, groote liefhebbers van lezen zijn. Als gij bedenkt, dat de zendelingen soms komen in landen, waar niet alleen de drukkunst, maar ook het schrijven en dus alle lezen geheel onbekend is, dan gevoelt gij, hoe dit hun reeds moed geeft, als zij bij menschen komen, bij wie zij althans met die moeilijkheid niet te worstelen hebben.

En kunnen de Siamezen lezen, zij kunnen, en zietdaar wat vooral de vrienden van het Godsrijk met eene blijde hoop voor hen mag vervullen, zij kunnen ook den Bijbel, ten minst het Nieuwe Testament en de geschiedkundige boeken van het Oude lezen, die door GÜTZLAFF in hunne taal werden overgebracht. Tegenover die gunstige verschijnselen staan echter ook ongunstige, en onder deze staat als in China het gebruik van opium bovenaan. Amerikaansche zendelingen strijden er tegen deze als tegen alle vijanden en zoeken de Siamezen met Hem, die ook hun Zaligmaker wil zijn, bekend te maken. Zij kunnen echter maar op weinig vruchten van hunnen arbeid er wijzen. Alles is er nog zeer in den beginne.

Wel wekken dus deze Indiërs bij ons een gevoel van medelijden. Wel hebben wij met het oog op hen vurig te bidden, dat toch spoedig de dag aanbreke, dat ook de Indiaan voor JESUS de knie buige. Maar zijn er in Siam nog slechts weinige die dat doen, anders en beter is het in het derde groote Indische Rijk Birma. Daar wordt, al is het nog niet de volle dag, toch reeds het morgenlicht gezien.

C. BIRMA.

Is het nog op vele plaatsen der aarde, ook in die streken, waarop wij thans onze aandacht vestigen nacht en donkerheid, toch aanschouwen wij hier en daar, ook waar het voor weinige jaren nog alles duisternis was, de eerste lichtstralen van den nieuwen dag. Zoo is het ook in Birma, het magtigste van de rijken van Achter-Indië, tot welks beschouwing wij nu overgaan. Even als Assam en Siam is het zeer uitgestrekt, maar weinig bevolkt en niet minder als daar, is de natuur er heerlijk en schoon. Ik ga u eerst wat van het land en zijne bewoners mededeelen, dan maak ik u bekend met den zendeling, die er zoo ijverig en met zooveel vrucht arbeidde, dat men hem den Apostel der Birmanen heeft genoemd, eindelijk verhaal ik u wat van de gezegende vrucht der Evangelieprediking in dat land.

De inwoners van Birma, zij bedragen een getal van circa 5 millioen, hebben in aard en karakter veel overeenkomst met hunne naburen, de Siamezen, en met hen gelijken zij ook op de Chinezen, in zooverre zij als deze valsch en listig en uitermate trotsch zijn. Alle volken van Achter-Indië hebben dien zonderlingen hoogmoed gemeen, dat zij hun land als het middenpunt der wereld en hunnen

vorst als den koning van het menschdom beschouwen. In het laatst van de vorige en het begin van deze eeuw werd die volkstrots bij de Birmanen niet weinig gevoed door dat hun gebied de omliggende rijken en, daaronder ook Siam aan zijne heerschappij wist te onderwerpen. Later in 1824-1826 zijn zij in oorlog geraakt met de Engelschen en toen deze er spoedig vele veroveringen maakten, werd hun trots een weinig gefnuikt, daar zij wel genoodzaakt waren te erkennen, dat er nog magtiger volken waren dan 't hunne. Zij bleven echter onafhankelijk, hoewel zij veel door hen ingenomen land aan zijn voormalige gebieders terug moesten geven en de zeekust onder Engelsche heerschappij kwam. Wij gunnen hun die staatkundige onafhankelijkheid, als zij maar in 't geestelijke onder het zachte juk van den besten Meester zich leeren buigen. De man die daartoe een der gezegendste middelen hun was in de hand zijns Heeren, is een Amerikaansche zendeling, ADONIRAM JUDSON geheeten. Zijne levensgeschiedenis is zeer merkwaardig en doet ons nu eens aan GÜTZLAFF en dan weder aan LUTHER denken. Gij herinnert u nog den hoogmoedigen, eerzuchtigen jongeling, die bij zijne opneming in het zendelingshuis van den predikant JÄNICKE, op zijne vraag, wat hij daar kwam doen, ten antwoord gaf: »Ik

wil een beroemd kanselredenaar worden." Denzelfden hoogmoed merken wij in JUDSON op. Zijn vader was predikant te Plymouth in Amerika en reeds zeer vroeg gaf de later zoo beroemd geworden zendeling blijken van goeden aanleg. Maar even als GÜTZLAFF in den beginne diende hij met zijne gaven zichzelven, niet den Heer. Als jongeling aan het einde zijner studiejaren met anderen een vergelijkend onderzoek ondergaan hebbende, stond hij dit glansrijk door, maar het kort berigt, dat hij daarvan aan zijn vader zond: >'t is mij gelukt, ik ben de eerste," doet ons een diepen blik slaan in zijn hart en ons zien, dat het daar toen nog treurig gesteld was. Later dwaalde hij ook met zijn verstand geheel af en begon aan de waarheid van Gods openbaring te twijfelen. In dien gemoedstoestand bezocht hij een oom van hem, mede predikant, waar hij een jong prediker ontmoette, wiens gesprekken een diepen indruk op hem maken. Nog met dien indruk in het hart reist hij verder en moet in eene herberg overnachten, waar hem wel een vrije kamer wordt gegeven, maar met den wensch, dat het hem niet hinderen mogt, dat er in een nabij gelegen vertrek een zieke lag, wiens dood men tegemoet zag. Hij kan zijn gedachte van dien zieke niet aftrekken. Zou hij tot sterven bereid zijn? Zou

hij vergeving van zonden hebben? Deze en andere vragen komen hem voor den geest. Wel zegt hij tot zichzelf: is dat nu mijne philosophie? maar hij blijft onrustig. Eindelijk slaapt hij in. Aan den morgen vraagt hij naar den zieke en hoort dat hij dien nacht gestorven is. Reeds dat ontroert hem, maar nog veel heviger wordt zijn ontroering, toen hem de naam van dien gestorvene genoemd wordt. Het was een zijner beste academievrienden, maar een vriend van dezelfde denkwijz, als hij in den laatsten tijd geweest was. Deze schok beslist bij hem. Wie, die LUTHER'S jongelingsjaren kent, denkt hier niet aan diens vriend ALEXIUS en zijn plotseling sterven? De jeugdige JUDSON bezocht daarop het seminarium te Andover, waar het besluit bij hem tot rijpheid kwam om den Heer, dien hij had liefgekegen als zijn Zaligmaker in het moeilijk zendingwerk te dienen. Eene aanbieding van eene predikantsplaats aan de hoofdkerk te Boston slaat hij af en met bewilliging zijner ouders reist hij naar Engeland. Amerika had toen nog geen eigen zendelinggenootschap, hoewel het te Boston in datzelfde jaar (1810) voornamelijk door een schrijven van JUDSON en door zijn vrienden tot stand kwam. Door een Engelsch genootschap wordt hij naar Engelsch-Indië afgezonden, maar, wij zullen het later hooren,

hoe christelijk een vereeniging van mannen, die christenen zich noemden, daar jaren lang gehandeld heeft, JUDSON mogt daar niet blijven. Het eerste zeilree schip brengt hem naar het Oost-Afrikaansche eiland Isle de France. Ook hier niet geduld, komt hij nogmaals naar Indië en ofschoon in eene andere streek aangeland, moet hij weer vlugten. Daar er nu juist in de haven geen ander schip lag als een, dat naar de Birmaansche stad Rangoon voer, bleef hem niets anders over als naar de Birmanen te gaan. Zoo kwam JUDSON in 1813 in Birma. Hij heeft er jaren lang met zijn voortreffelijke vrouw onder groote moeilijkheden, maar met rijken zegen gearbeid. Vooral in den reeds genoemden oorlog met de Engelschen heeft hij er met zijn medezending PRICE veel doorgestaan. Hij bevond zich toen in Ava, de tegenwoordige hoofdstad van Birma. Bij het uitbarsten van den krijg werd hij dadelijk gegrepen en met andere Engelschen in een zoogenoemden doodskerker geworpen. Elf maanden zaten zij daar, twee aan twee gekeetend, te smachten, en akelig was de toestand der vrijgebleven vrouwen, die dagelijks de tijding verwachtten, dat haar mannen ter dood waren gebragt.

Reeds was werkelijk de dag bepaald, waarop dit zou geschieden, maar de omstandigheid, dat

de man, die daartoe geraden had, in ongenade viel, verhinderde de uitvoering op het oogenblik der beslissing. Echter duurde de gevangenschap twee volle jaren. Na dien tijd, toen de vrede gesloten was, kon JUDSON, helaas echter niet meer met zijn vrouw, die in 1826 terwijl hij afwezig was, stierf, weer vrij in Birma werken, en de Amerikanen, die hunne zaken nooit ten halve doen, ondersteunden hem krachtig. Tot 1831 kwamen er niet minder dan 31 zendelingen van welke 24 gehuwd waren. Wel stierven er velen maar de overblijvende ontwikkelden een verbazenden geloofs-moed. JUDSON was en bleef jaren lang tot aan zijn dood in 1850 de ziel van 't geheel en zorgde ook voor eene vertaling der heilige schrift in de taal der Birmanen, daarmede in eene behoefte voorziende, waarin overal voorzien moet worden, zal eene zending op den duur vruchten dragen.

De zending in Birma droeg ze, echter op andere wijs als JUDSON zelf wel verwachtte. Het ging er als in Korinthe, die rijke en aanzienlijke koopstad van Griekenland, maar waar de eerste christenen dezulken waren, dat PAULUS aan hen schreef: »ziet uwe roeping, broeders! dat gij niet vele wijzen zijt naar het vleesch, niet vele magtigen, niet vele edelen." Met volle regt kan datzelfde van de eerste christenen in Birma gezegd worden.

Zij waren geen eigenlijk gezegd Birmanen, maar behoorden tot een onder hen wonende en door hen doorgaans zwaar onderdrukte volksstam: de Karenen. In grooten getale, men zegt tot 2 millioen wel, wonen deze in het rijk van Birma in onaanzienlijke dorpen, en onder deze Karenen is het Evangelie met zoo veel vrucht verkondigd, dat reeds in 1832 een zendeling van daar schrijven kon: »Niet langer behoef ik u over de gruwelen des heidendoms, maar mag veel meer van de zegeningen des Evangelies spreken. Mijn brief is niet meer uit een heidensch land gedagteekend, want de afgodendienst is van den oever dezer rivier verdwenen. Mijn oogen rusten op velden, welke de hand der christenen bebouwd heeft." Het waren christenen uit de Karenen van wie hij dit schreef; maar diezelfde christenen weten ook ander en beter zaad te zaaijen. Spoedig toch kregen de zendelingen daar inlandsche medehelpers, onder welke vooral twee met name KO-THA-BYU en SAN-QUALA uitmunten. De eerste, door JUDSON vrijgekocht en in 1828 gedoopt, doorreisde na den Engelschen oorlog, hij was toen reeds meer dan 50 jaar oud, geheel Birma om er vooral onder de Karenen CHRISTUS te prediken. Op een dier reizen kwam hij in een dorp, waar een huisgezin woonde, dat door den Heer gezegend

werd, om zelfs een zegen voor anderen te worden. Voor eenige jaren was daar een kind geboren, dat door zijn ouders, QUALA, hoop, verwachting was genoemd, zoo als een LAMBCH zijnen zoon NOACH noemde, zeggende: »deze zal ons troosten over ons werk en over onze smart.» QUALA's vader ging diep gebukt onder de verdrukking der Birmanen. Zijn moeder was zoo voortreffelijk een vrouw en later zulk eene geloovige christin, dat een zendeling van haar schreef; »Was ik een schilder en moest ik MARIA aan de voeten van JEZUS schilderen, ik zou daartoe genoeg hebben aan de herinnering die ik heb van deze ootmoedige zuster, hoorende naar de woorden van de gezanten des Heeren.» Onder de leiding van zulk eene moeder is SAN-QUALA gunstig ontwikkeld en een der bekwaamste en ijverigste predikers onder zijn landgenooten geworden, meer dan zijn ouders het ooit hadden kunnen vermoeden, de verwachting vervullende, die zij reeds bij zijn naamgeving uitspraken.

Wel werd er ook door hem een blijde hoop vervuld. Met welk gunstig gevolg toen het Evangelie in Birma en inzonderheid onder de Karenen gepredikt werd, blijkt ons uit eene rede voor reeds meer dan tien jaar te Londen door een lid van het parlement in eene groote vergadering van het

Engelsch-Kerkelijk zendelinggenootschap gehouden. Tot meerderen ijver voor de zending in Engelsch-Indië willende opwekken wees hij op de gezegende werkzaamheid van JUDSON in Birma en mogt er toen reeds van zeggen: »Daar is nu eene christelijke bevolking van 100,000 zielen, daar zijn 176 Birmaansche- en Karener-gemeenten met 11,966 Avondmaalsgangers en 2500 school-leerlingen, van welke laatste er 197 in de stad Rangoon tot het predikambt worden opgeleid en met 174 inlandsche heidensche leeraars. Ligt daarin niet voor ons" voegde hij er bij, »eene bemoediging en eene aansporing om in onzen arbeid voort te gaan." En als latere berigten (van 1867) ons dan spreken van een getal van 19,231 Avondmaalsgangers en 4,517 school-leerlingen, van 560 gemeenten en 412 inlandsche leeraars, als ons verhaald wordt dat door die niet rijke bevolking 20,000 gulden voor den arbeid onder hen wordt bijgedragen, dan mag ik, waar wij zulke vruchten van het zending-werk aanschouwen, dezelfde vraag wel aan ons rigten: ligt daarin niet ook voor ons eene bemoediging en aansporing om in onzen arbeid niet te vertragen? Of zegt gij welligt nog? Ja! maar welke christenen zijn die Birmanen en Karenen misschien? Hoort het getuigenis van een officier van het Engelsche leger omtrent hen: »het

zijn vooral twee trekken," zegt hij, »die de Karensche christenen kenmerken: bij de vrouwen de ingetogenheid en kuischheid, die in de treffendste tegenstelling staan met de zoo losse zeden van dit land van Indië en bij de mannen de groote naauwgezetheid, waarmede zij hunne belofte houden, bij hunne aanneming tot lid der kerk afgelegd, om in het geheel geen sterken drank te zullen gebruiken. Ik ben er zelf getuige van geweest, dat geen van hen er toe kan gebragt worden, brandewijn aan te nemen. Altijd was het weer hetzelfde antwoord: »christenen drinken geen sterken drank."

Over het al of niet gepaste van het afvorderen van zulk eene belofte bij het afleggen van belijdenis, spreken wij hier niet. Het kan zijn dat de Amerikaansche zendelingen onder deze volksstammen bij wie dronkenschap eens heerschend geweest is, er een bijzonderen aanleiding toe hebben. Maar wat dunkt u, van die kuisch en matig levende Karenen? Zeker wel dat hunne jeugdige gemeenten menige gemeente ter beschaming zijn, waar het christendom sints meer dan duizend jaar bekend is. Of zij door hun gedrag, hun naauwgezette wandel en den ijver door velen hunner betoond, om ook anderen tot CHRISTUS te brengen ook ons welligt beschamen; bedenke een ieder, die dit

leest bij zichzelf, maar voordat wij ooit in de weinige vrucht op den zendingarbeid een voorwendsel zouden zoeken om ons te onttrekken aan dit door den Heer ons aanbevolen werk, vergelijken wij den toestand der jeugdige gemeenten in de heidenlanden met dien in die landen, waar het christendom sinds eeuwen gevestigd is. En zoo menigmaal wij er als onder de eenvoudige Karenen leeren kennen niet beneden, maar boven vele in ons werelddeel, in ons vaderland, wekke ons dit tot eene edele jaloerschheid en bij de aansporing, die er in ligt om in den zendingarbeid, die door den Heer gezegend, zulke heerlijke vruchten kan dragen, niet te vertragen, wekke het niet minder ons op om ook in eigen kring door woord en wandel te doen, wat onze hand vindt om te doen, wetende en bedenkende dat noch de eene noch de andere arbeid ijdel is in den Heer.

Bij de Drukkers en Boekverkoopers M. WIJT & ZONEN, zijn verkrijgbaar de volgende Kleine Stukjes

	Cents.		Cents.
1. Peter Lobeck	15	41. Iydia S.....	07½
2. De welbestede stuiwer.....	10	42. Hugo Bourne.....	07½
3. De wever uit Welsh	07½	43. De christelijke viering van den Zondag	05
4. De kleine bewoner van het Auvergnésche Gebergte....	10	44. Henri Obookiah.....	10
5. Arme Sara.....	04	45. De zendingen in Groenl. .	15
6. De jonge Hutbewoonster... 22½		46. Het bezoek bij een kranke.	15
7. Opwekking te Elberfeld....	05	47. Brieven van een' leeraar ..	15
8. De Iersche boer.....	10	48. Polycarpus	10
9. Elisabeth Cunningham.....	15	49. Als God werkt, wie zal dan keeren?.....	15
10. John Robins, de matroos... 10		50. De Soldaten-dochter.....	
11. Uitbreiding der Parabel ... 10		51. Het gelukkige sterf bed... 10	
12. Kolonel Jacob Gardiner.... 15½		52. De weg en het middel ... 15	
13. De Stroopers-dochter..... 10		53. De gast zonder bruiloftskl. 07½	
14. De Bode met goede tijding. 15		54. Treffend voorbeeld	07½
15. Jansje Allan	15	55. Levensschets v. Blumhardt 15	
16. Zonderlinge tusschenkomst der Voorzienigheid.....	07	56. Hadara.....	04
17. Levensber. van Amelia Gale 07½		57. De oude geneesheer	10
18. Sara Hill.....	12½	58. De roepstem des Heeren 15	
19. De geschied. van MarySmith 12½		59. Anna Walsh	07½
20. De Dorps-predikant	10	60. Eerste zend. te St. Thomas 15	
21. De waarheid van het Evang. 10		61. Thirza.....	20
22. Kracht des geloofs	10	62. Vroege godsvrucht	07½
23. Herman de houthakker.... 12½		63. De Russische kleermaker. 07½	
24. Laatste uren v. John Cowper 10		64. Kermerk. v. een kind Gods 07½	
25. Het einde van den tijd.... 10		65. Overtuiging verwaarloosd. 12½	
26. Wat God bewaart, is wel bewaard.	15	66. Woord aan jonge moeders. 07½	
27. Wie zijt gij? Wat hebt gij te doen?.....	10	67. De onbekende zending. . 04	
28. De weêrhaan van het kasteel 12½		68. Mevrouw Rumpff.....	10
29. Eben-Haëzer inLatakko... 10		69. Opmerkelijke leiding Gods 07	
30. Indiaansche bekeerlingen.. 10		70. Een nieuw traktaatje.... 10	
31. De Christen-feesten.....	05	71. De vrome landman.....	07½
32. Verhaal van 2 predikers... 07½		72. Ged. over de eeuwigheid.. 07½	
33. De tijd en de eeuwigheid.. 10		73. Maria	10
34. Kort en heilzaam berigt ... 10		74. William	07½
35. Johan Coenraad Ter Linden 07½		75. De Christen in het gasthuis 03	
36. Een beroep op het hart ... 13½		76. Lord Teignmouth.....	10
37. De landman in den Elzas... 10		77. Leven van Schwartz. . . . 08	
38. Sterfgevallen van zeven be- keerde heidenen	10	78. Wie zoekt die vindt.....	05
39. Levensloop van C.L. Töpfer. 07½		79. Levensb. van een' soldaat.. 05	
40. Eenige bijzonderheden uit het leven van Morrison.....	15	80. Pacalsdorp.....	07½
		81. Onnoodige zorgen	04
		82. Zachéus.....	08
		83. De twee bureu	10
		84. Bekeering v. A. H. Franke. 04	

A 2157754

Cents.		Cents.	
85. Blandina	07½	132. De onseilbare gids	10
86. Bede van een grijsaard ...	07½	133. Wien te hooren?	07½
87. Het huisgez. te Haeterdale	15	134. Eene zwaar beproefde ge- loofsheldin.	07½
88. Inwendig Christendom on- der Hottentotten	05	135. Marianne, de Bijbelver- spreidater van St. Giles..	10
89. Aarons dood	15	136. De dochter v. d. Landman	12½
90. Het Paaschfeest	10	137. De hoop des christens ..	07½
91. Leven van Chrysostomus ..	07½	138. Het leven van v. d. Kemp.	05
92. Het geheimzinnige in den Christen	05	139. Kunt gij altijd van Jezus zwijgen?	06
93. Jacob Wilson	15	140. Het werk v. kleine Jessie.	07½
94. De eerste kerkgang	10	141. Liefde voor liefde	05
95. Wanneer ben ik, enz.	05	142. Heilig leven, zalig sterv.	07½
96. Overeenk. Christel. Gods.	05	143. Een sterfb. in den vreemde	07½
97. Zendingsgave	15	144. Iets uit het leven eener zendingenvrouw. 3e brief	05
98. De zwarte knecht	10	145. Iets uit het leven eener zendingenvrouw. 4e brief.	05
99. Waarschw. tegen valsche overleggingen	10	146. Levensgesch. van eenen Ierschen knaap	07½
100. De bedelaar	05	147. De Thermometer	05
101. Samuel Mills	05	148. Toespraak	05
102. Triomfhoog van Titus ...	06	149. Eene uitn. helpster d. zend.	05
103. Zijt gij gelukkig?	07½	150. Niet verre	06
104. Uit- en inwendige zending	05	151. Wat een reisverhaal kan uitwerken	05
105. De twee erfenissen	05	152. Een blik in de Jay. huish.	05
106. De waarde van het gebed.	07½	153. Het „Onze Vader“	05
107. Samuel Crowther	07½	154. Een Israel. tot Chr. gebragt	7½
108. Catharina Philips	07½	155. Schoone plaatsen uit de schriften van 3 Kerkvaders	07½
109. Goodluck Day	07½	156. Gidion	07½
110. De toestand der heid. vrouw	07½	157. Dankt God in alles	05
111. Middel om rijk te worden.	04	158. Uit onze Brieven-tasch ...	07½
112. Eene oude beproefde raad .	12½	159. Een andere Oom Tom ...	05
113. Verband ijer voor de zend.	07	160. Zeventig jaren	06
114. Ra-Poor-Negro	05	161. De Soldaat en de Landverh.	05
115. De zendel. onder de heid. .	05½	162. Getuig. omtrent de godsv. en het leven der christenen	04
116. Iets uit het leven eener zendingenvrouw. 1e brief.	05	163. 2 taferelen uit het leven en werken van een zendel.	07½
117. De Christen-vrouwen der Apostolische eeuw	06	164. Eenzaam maar niet verlaten	07½
118. Christina en Esther	06	165. Uit onze Brieven-tasch II.	07½
120. De verhoogde Heer	05	166. Mededeel. van Ulfers I.	07½
121. De zegenrijke vrucht van een rijksdaalder	02	167. idem idem II.	10
122. Opw. tot h. werk der zend.	05	168. Over zendingmethode I.	10
123. De Baron Dhijern	07½	169. idem idem II.	10
124. Een woord tot aanbeveling der zendingenzaak	07½	170. idem idem III.	10
125. De toekomstige wereld ...	05	171. Het kruis der bespotting.	07½
126. Iets uit het leven eener zendingenvrouw. 2e brief.	07	172. De Zending onder de volken der aarde. I. Europa	07½
127. Eene uit duizend	06	173. Dito. II. Azië. I. West-Azië	07½
128. Eene Martelaarsgeschied.	05	174. Dito. Dito. 2. Japan en China	07½
129. Een Rabbi die rust zoekt bij Christus	05		
130. De Christin geroepen tot deeln. aan de zendingzaak.	05		
131. Zoeken en vinden	10		